

HISTORICAL

Kansas

Received Oct. 152.

Donor F. C. Fläscher

I. Fleischer

Fund .....

at the end of two weeks; other-
is charged for each additional

L I J K R E D E
TER
G E D A C H T E N I S S E
VAN HET
G O D V R U G T I G L E E V E N
E N
Z A L I G A F S T E R V E N
VAN
M A R I A H O U T T U Y N,
H U I S V R O U W V A N
G. V A L T E R:

OVERLEEDEN TE WESTZAAN, OP DEN 24.
VAN LENTEMAAND 1797.

OVER

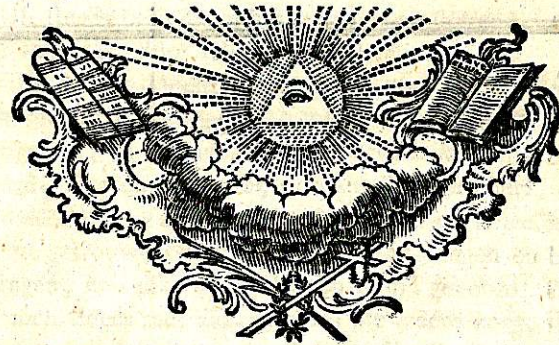
II. COR. V. I.

UITGESPROOKEN OP DEN 30. VAN GRAS-
MAAND DAAR AAN VOLGENDE;

DOOR

GERBRAND VALTER,

Leeraar bij de Doopsgezinden te Westzaan, op 't Zuid.

Te L E T D E N, bij
HERDINGH en DU MORTIER,
M D C C X C V I I.

M
227.307
V248L
Rare
V. 2. 11.

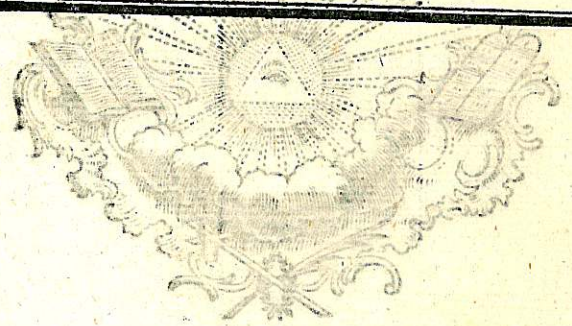
J. N. K. I. N. D. E. R. E. N.
G. E. D. A. C. H. T. E. N. I. S. S. E.
G. O. D. V. R. U. C. H. T. I. G. L. E. E. V. E. N.
M. A. R. I. A. H. O. U. T. T. U. Y. N.
G. V. A. L. T. E. R.

Zalig zijn de dooden, die in den Heere sterven, ja van nu aan, zegt de Geest; want zij rusten van hunnen arbeid, en hunne werken volgen hun na.

OPENB. XIV. 13.

Treurt een minnend hart om 't derven van zijn waardste zielsvriendin, Stoort ge, o dood! het reinst gehoegen van een welgemeende min; Dan, ja, geest-gij stof tot treuren, maar slegs voor een oogenblik, 't Blij vooruitzigt droogt de traanen, ruimt het hart van bange schrik.

H.

HERDINGH en de MORTIER.
M. D. G. C. V. I. I.

AAN MIJNE

K I N D E R E N
ANNA VALTER, en haaren Echtgenoot JAN RIS; PETRONELLA VALTER, en haaren Echtgenoot KLAAS HONIG, JANSZ.; en MARIA VALTER.

WAARDIGE KINDEREN!

Aan U, draag ik deze eenvoudige Leerrrede op; ontvang dezelve met hartlijke deelneeming in uwe eigen waare belangen, met eene kinderlijke toegenegenheid tot uwen Vader, ter gedagtenisse van U. te vooren zoo teder beminde Moeder, en maakt 'er een nuttig gebruik van! Dat het leezen en herleezen van deze bladen U. steeds herinneren het leerzaam en stigend voorbeeld van haar, door wie gij allen bemind wierd!

Mijne geliefde Dochters! dat gij inzonderheid, door het leezen van dit getuigenis, 't welk ik van uwe Moeder heb afgelegd, en het leerzaame, het welk ik 'er heb bijgevoegd, U geduurig en bij vernieuwing herinnert, en met dankbaarheid erkent, alle die goede en wijze lessen, die getrouwe raadgevingen, vermaaningen en bestraffingen, zoo dikwijls uit haaren mond gehoord! Erkent toch steeds met dankbaarheid die tedere zorg, die zij altijd voor U. droeg, en al die liefderijke hulp, die zij aan U. in den uchtendfond uwes levens; bij de toeneeming uwer jaaren; bij de verandering van uwe

Ten derde wenschte en vertrouwde ik ook, dat deze mijne getuigenissen van mijne Gade, voor dezen en genen, nuttig konden zijn, gelijk mij van agteren gebleeken is, dat mijn vertrouwen ten dezen opzigte, niet ijdel geweest zij.

Vervolgens merkte ik, na het doen dezer Leerrede, onder velen van mijne Gemeente, die mij gehoord, en anderen, die mij niet gehoord hadden, dat zij dezelve zeer gaarne in druk zagen, waartoe velen mij zelfs vriendelijk verzogten.

Wijders, daar ik geenszins twiffelde, of de familie en veele andere goede bekenden en vrienden van de Overledene zouden ook begeerig zijn, inzonderheid iets van haar laatste ziekbed, van haaren toenmaadigen toestand, en van haar affterven te mogen weten.

Eindelijk heb ik hoop, dat het getuigenis, het welk ik van 't leeven en sterven van mijne Waardste heb afgelegd, hiërdoor meerder en algemeener nut zal kunnen doen, en dit bewoog mij,

mij, deze mijne uitgesproken Leerrede, door den druk gemeener te maaken.

Dan, daar ik de gewoonte heb op eene schets te prediken, en mij niet zeer aan woorden te verbinden, dewijl het mij, bijna, onmogelijk toeschijnt, eene geheele Leerrede woordtlijk in het geheugen te prenten, zoo zullen die genen, welke mij met opmerking hoorden, en deze Leerrede leezen, wel eenige verandering tuschen het voorstel op den leerstoel, en mijne uitgegeven Leerrede ontdekken, gelijk ook, dat ik 'er eenige aanmerkingen uitgelaaten, en weder anderen bijgevoegd en meerder uitgebreid heb, hiervoor had ik, voor mij, genoegzaame reden.

Voor 't overige zal elk Leezer zien, dat ik met deze Leerrede geene opschik beoogd heb. De verklaring van den Text is zeer eenvoudig; ik heb, naar mijne gedagten, in 't kort den algemeenen zin daarvan willen voorstellen, ten einde des te meerder tijds te hebben, om aan mijn bijzonder oogmerk in dezen te kunnen voldoen. En, daar ik overtuigd ben, dat, het ge-

ne ik van de overledene gezegd heb, waarheid is, zal ik mij aan nietige aanmerkingen niet stooren.

Indien deze Leerrede voor allen, die dezelve zullen leezen, en al ware 't maar voor weinigen, van nut mogte zijn, dan zoude de moeite dubbel beloond zijn van hem, die zig teekent,

Waardige Leezers!

Ul. Heilwenshende Vriend,

G. VALTER.

WESTZAAN,

Juny

1797.

LEER-

L E E R R E D E

OVER

II. COR. V. 1.

Want wij weeten, dat, zoo ons aardfche huis dezef tabernakels verbroken wordt, wij een gebouw van God hebben, een huis, niet met handen gemaakt, maar eeuwig in de Hemelen.

De zoo aanftonds voorgeleezen woorden van *Paulus*, waren, onder veele anderen, de laaftte, die mijne waardfte, kort voor haar afterven, met toepafing op zig zelve, en t'er onzer vertroofting, uitte; daarom verkoos ik dezelve tot eene aanleiding, nopens het gene ik ter onzer leeringe en ftigtinge en opwekkinge van waare Godsvrugt, van 't leeven en fterven van de overledene wilde zeggen.

A

Ik

Ik zal in mijne Leerrede deze orde houden.

Voorëerst zal ik den algemeenen en hoofdzaaklijken zin van den Text voorstellen.

Ten tweede zal ik iets van het leeven en sterven van de Overledene zeggen; en

Eindelijk zal ik, en uit den Text, en uit het voorbeeld van de Overledene iets, ter toepassing, voordraagen.

Wat de woorden van den Text aangaan; dezelve zijn geheel leenspreukig, en afgeleid, deels van een beweeg- of draagbaar gebouw, het zij eene tent of tabernakel, waarin men slegts voor eenen korten tijd zijn verblijf houdt, die geduurig afgebroken en verplaatst wordt; gelijk dit ten tijde van de Aartsvaders plaats had: deels van een gebouw of huis, geschikt tot meerder gerijflijkheden, tot eene langer en bestendiger inwooning, gelijk de nu gewoone stigting van huizen geschikt is voor ons gantsche leeven, hoe veele jaaren men ook bereike.

Wat de Apostel eigenlijk met deze woorden bedoelde, is in de eerste zinsnede niet duister, ook niet in de tweede, wanneer men slegts op den algemeenen en hoofdzaaklijken zin stil staat.

Wanneer de Apostel dan spreekt van zijn aardfch huis; en dat hetzelfde verbroken zal worden, dan ziet hij op zijn zwak, broos en sterfelijk lichaam, waarin de ziel, als eene inwoonster, voor eenen korten tijd, haar verblijf houdt; en de verbreeking van

van hetzelfde ziet op den dood, waaraan hij, zijne medeapostelen en alle menschen onderworpen waren; eene waarheid, die eeuwen her, en nog dagelijks in zoo veele stervenden bevestigd wordt. Met recht mogt daarom een heilig Dichter zeggen: *wat man, dat is, wat mensch, leeft 'er, die den dood niet zien*, dat is, niet sterven, *zal (a)*.

En de Schrijver van den Brief aan de Hebreën: *het is den mensch gezet eenmaal te sterven (b)*.

De Apostel dan op zijne en zijner medegelovigen dood ziende, oogt, met onzen text, op den natuurlijken dood, door de toeneeming hunner jaaren, verzwakking des lichaams en bijkomende ongemakken in hetzelfde veroorzaakt; of ook op den Marteldood, waaraan hij en zijne medeapostelen, om de getrouwe verkondiging van 't Euangelium en de standvastige aankleefing en onderwerping aan hetzelfde, konden onderworpen zijn; hierdoor zouden hunne lichamen; op eene geweldige wijze verbroken kunnen worden, gelijk de ondervinding dit; ten opzichte van veelen, bevestigd heeft.

Doch, het zij hij op deze, of op geene wijze; den dood onderging, hij konde zig vertroosten met een beter, een bestendiger gebouw of huis te zullen

ler

(a) Psalm LXXXIX: 49.

(b) Hebr. IX: 27.

len betrekken, dan zijn lichaam was; want hij wist, dat hij dan een gebouw van God zoude hebben, een huis niet met handen gemaakt, maar eeuwig in de Hemelen.

Ik zal mij niet inlaten, om de onderscheiden gedagten, over dit gedeelte van den text, te onderzoeken. Men weet dat 'er zijn, welke meenen, dat de Apostel, met de uitdrukking, een gebouw van God te hebben, en wat 'er meerder volgt, doelt op het lichaam, hetwelk zijne ziel, na de opstanding, omvangen zal; of op eenige verblijfplaats, waarin de ziel, gedurende haaren tusschenstaat, tusschen den dood en algemeenen oordeel-dag, haar verblijf zal houden. Dan, daar wij, korthedshalve, geen onderzoek zullen doen naar de reden voor deze gedagten, zoo zullen wij slegts den algemeenen en duidelijker zin daarvan aantoonen.

Indien wij den zin van deze woorden meer algemeen beschouwen, dan kunnen wij, op goede gronden, besluiten, dat de Apostel hier ziet,

Voorëerst op de plaats, de ruimte, die alle vroomen, welke van Adam af tot nu toe op aarde geleefd hebben, nog leven, en, tot het einde der weereld, leeven zullen, omvatten zal; welke plaats onder verscheiden figuurlijke spreekwijzen voorgefeld wordt; onze textwoorden strekken daarvan niet alleen ten voorbeelde, maar op verscheiden andere plaatsen komt zulks mede voor. Jesus noemt

de plaats, het huis zijnes Vaders (c); en, om derzelver uitgestrektheid aantetoonen, voegt hij 'er bij, in 't welk veele wooningen zijn. De Schrijver van den Brief aan de Hebreen noemt de plaats, een Stad, die fundamenten heeft, welker kunstenaar en bouwmeester God is (d). Dan wederom zegt die zelfde Schrijver: wij hebben hier geen blijvende Stad, maar wij zoeken eene toekomstige (e).

Alle uitdrukkingen, die de verblijfplaats der vroomen, dat is, den Hemel, te kennen geeven; hunne wooningen zullen eeuwig in de Hemelen zijn.

Ten andere sluiten deze woorden van Paulus in zig, 't genot van eene eeuwigduurende heerlijkheid of gelukzaligheid, welke alle vroomen, naar maate van hunne vatbaarheid, geniëten zullen. De plaats van hun verblijf, het gezelschap, de verkeering met elkanderen, 't geene zij zullen zien, hooren en verrigten, alles zal medewerken ter voldoeninge aan hunnen zedelijken smaak, en ter bevorderinge van het zuiver zalig vergenoegen hunner geheiligde zielen; in 't kort, 't zal eene verzadiging van vreugd en lieflijkheid aan Gods rechthand zijn, eeuwig en altijd.

Pau-

(c) Joan. XIV: 2.

(d) Hebr. XI: 10.

(e) Hebr. XIII: 14.

Paulus zegt in onzen text: *wij weten, dat, zoo ons aardfche huis dezès tabernakels verbroken wordt, wij een gebouw van God hebben, een huis, niet met handen gemaakt, maar eeuwig in de Hemelen.* De Apostel en zijne medegeloovigen wisten, wanneer hunne lichaamen door den dood verbroken wierden, dat zij in de gewesten van eene eeuwige zaligheid zouden aanlanden. Dan wat was toch de grond van de bewustheid dezer toekomstige gebeurtenis?

Eensdeels zijn geloof, dat de zielen der menschen onsterfelijk zijn, en dat dezelve wederom bij de algemeene opstanding uit den dooden, met eenig stof omvangen zullen worden, volgens zijne eigen verklaring, zie *1 Cor. XV.*

Anderdeels geloofde hij 't onfeilbaar getuigenis van zijnen Heer en Meester, die de geloovigen, dat is, die in Hem gelooven zouden als de Verlosser der menschen, naar *Joann. III.* die de armen van geest, de treurende, de zagmoedigen, de hongerigen en dorstigen naar de gerechtigheid, de barmhartigen, de reinen van harte, de vreedzaammen, en die vervolgd wierden om der gerechtigheid wille, zalig spreekt, volgens *Matth. V.*

Eindelijk, omdat hij wist, grondig overtuigd was, dat hij, daar hij waarlijk en oprecht in Christus geloofde, en aan 't oogmerk van zijne bestemming beantwoordde, zijnde hij mede een van de genen, die, om der gerechtigheid wille, ver-

vervolgd wierd, hij wist, dat hij een kind van God was, hij wist dus dat hij dan ook een erfgenaam was, en deel zoude verkrijgen aan dat goed, het welk God weggelegd had voor allen, die Hem vreezen, en verworven is voor de genen, die op Hem vertrouwen; derhalven, hij konde zig, geloovig blijvende, van deze gelukkige verandering van staat, verzekerd houden.

Dan niet alleen Paulus en de geloovigen van zijnen tijd, welke ter hunner geruststellinge en vertroostinge, zelfs midden onder de verdrukking, en bewustheid van hunnen toekomstigen dood, op welk eene wijze zij die ook onderworpen zouden zijn, konden zeggen: *wij weten, dat, zoo ons aardfche huis dezès tabernakels verbroken wordt* enz. maar ook veelen na hun, ja ook in deze dagen, zijn 'er, die dit zeggen kunnen; onder welke ook mijne waardste te tellen is, die dit, maar kort voor haar verscheiden, betuigde.

Dan, laat mij nu, *ten tweede*, toe, dat ik, schoon niet zonder aandoening des harten, iets van haar leeven en sterven zegge, waaruit uwe Aandagtevens zal kunnen besluiten, of zij dit in waarheid konde zeggen, dan niet. En waaröm zoude ik, die haar zoo van nabij kende, dit getuigenis niet openlijk van haar afleggen?

't Is waar, zeer weinig is het in gebruik, om, in 't openbaar, van gemeene leden van Jesus kerk een breedvoerig getuigenis van hun leeven en ster-

sterven afteleggen. Dan, kan 't getuigenis van haar werkzaam nuttig leeven, en van haar zalig afsterven, niet even zoo veel nuttigheids te wege brengen in de genen die het aanhooren en leezen, als wanneer dit geschiedt van perfoonen, die openbaare en gewigtige posten bekleedden in Jesus kerk, of in den Burgerstaat, wanneer wij hun leeven en sterven in aanmerking neemen, waarin zij van den algemeenen kring waren uitgeslooten?

Waarom zeuden wij dan, op deze wijze, voor haar geene eerzuil stigten, duurzaamer dan die van het hardste steen, welke, ter eere van groote Wijsgeeren, voornaame Dichters, of beroemde Helden in den krijg, worden opgerigt? Zij heeft ook veel en lang, zij heeft wettiglijk gestreeden; zij heeft den goeden strijd gestreeden, en 't Geloof behouden, en zegepraalt thans in luister; zij heeft gestreeden onder de banier van haaren Koning, op welken zij zag, als den oversten Leidsman en volëinder van haar geloof. Van haar willen wij dan ook, op de plegtigste wijze, gedagtenis vieren aan deze gewijde plaats.

MARIA HOUTTUIJN, — dit was de naam van mijne waardste, met welke ik bijna vier- en dertig jaaren in de aangenaamste en nuttigste Echtverbintenis gelcefd heb, — was uit een eerwaardig en loflijk geslacht gesprooten. Haare Ouders waren PIETER MAARTENSZ HOUTTUIJN en PETRONELLA BEETS. Zij was gebooren binnen

Hoorn

Hoorn den negenden van Herfstmaand des Jaars 1738.

De Opvoeding, die zij, onder haare Ouders heeft mogen genieten, was verstandig en Godvrugtig.

Zij was van haare kindschheid af, teder, zwak en toevallig naar 't lichaam, maar tevens van eenen stillen, bedaarden en zedigen aart. Haare opvoeding, gepaard met de weinige verkeerding die zij had met deze en gene van haare Nichten en anderen haarer vriendinnen, gaf gelegenheid, dat zij veel las, en, naar maate zij las, wierd haare lust tot leezen meerder aangekweekt. Daar zij in haar huis gehouden was, gezetlijk den Bijbel te leezen, viel haare smaak inzonderheid op het Geschiedkundige van denzelven, waarin zij, meer dan gemeen, kundig wierd.

Tot haare uispanning, en ter opwekkinge van een goed, zedelijk gedrag, las zij (schoon niet met genoeg van haare Moeder) deze en gene Roman, als de *Pamela*, de *Grandison* en meer anderen. *Formey*, over de *zelfkennis*, was bij haar een geliefkoosd huisboek.

Bij de toeneeming haarer jaaren, nog in haaren vrijen staat, oefende zij zig zeer sterk in 't geschiedkundige van den Bijbel, in de geslachtlijsten der Jooden, in hunne plegrige wetten, en in de verdere Joodsche Geschiedenissen, naar aanleiding van den Geschiedschrijver der Jooden *Flaphius*.

B

Ja.

Josephus, en anderen. In de Kerklijke Geschiedenis, in die der eerste Christenen, en in de Geschiedenissen onzes Vaderlands was zij ook geene vreemdelinge. Met de Gedigten van *Jan Luiken* was zij zeer bekend.

Vlijtiglijk lag zij zig toe, om vaste denkbeelden te verkrijgen van een zamenstel van stellige waarheden van den Christelijken Godsdienst in 't gemeen, en die der Doopsgezinden in 't bijzonder. Haar juist oordeel en vast geheugen kwam haar, in de toeneeming haarer kunde, met betrekking tot de genoemde zaaken, zeer te stade.

Zeer veel belangs stelde zij in den heiligen waterdoop, aan bejaarde perfoonen bediend. Zij vervoegde zig, gelegenheid hebbende, bij zulke plechtige gelegenheden in de plaats haarer woning; zelfs te Rijnsburg woonde zij, ter haarer bijzondere stigtunge en opwekkinge, die plechtigheid bij, roen dezelve aldaar aan *Agatha Deken* bediend wierd (f). Zoo veel invloed had deze plechtigheid op haar, dat zij des nachts op haar kamertje in 't Vriendenhuis te Rijnsburg, alwaar zij, bij de genoemde gelegenheid gehuisvest was, de geheele Belijdenis, welke de gezegde Doopelinge in 't openbaar had afgelegd, uitschreef, welke Belijdenis, die zeer uitmuntend is, ik nog, onder de nagelaaten Schriften mijner waardste, in hooge

(f) Dit was, meen ik, in den Jaare 1760.

waardte houde: zelfs had deze Doopbediening haar hart zoodanig getroffen, dat in haar eene sterke begeerte verwekt wierd, om, bij eene volgende gelegenheid, aldaar ook met den Doop bediend te worden; dan, doordien haare Moeder, en anderen haarer vrienderi, haar dit sterk afrieden, liet zij zig te *Hoorn* in den jaare 1762. door haaren Oom, den Eerw. *Jan Beets*, op haare Belijdenis, met den Doop bedienen, en wierd dus aangenomen als een Lid van Jesus kerk.

In den jaare 1763, den *dertienden* van *Zomermaand*, trad zij met mij in den Echtenstaat, welke plechtigheid, na eene gepaste redenvoering, door haaren Oom *Cornelis Ris* aan ons, binnen *Hoorn*, verrigt wierd.

Vervolgens oefende zij zig, zoo veel haare nuttige huislijke bezigheden toelieten, in de reeds genoemde weetenschappen.

Intuschen wierden wij met kinderen gezegend, en daar mijne Waardste zeer gezet was, als vrouw en moeder, op de getrouwe vervulling van haare verplichtingen jegens haaren Echtgenoot, kinderen en verdere huislijke betrekkingen, daar moest het leezen van veele boeken agterblijven; zij bepaalde zig dus voornaamlijk tot het leezen van den Bijbel en andere stigtelijke boeken.

Van tijd tot tijd verkreeg zij meerder inzien in de noodzaaklijkheid van het Gelooft in den Heere Jesus Christus, en zij verkreeg meerder kennis aan

zizelve; terwijl de bewustheid van haare menigvuldige te kortkomingen omtrent haaren pligt, en haare misflagen, haar veel deed bidden, om vergeeving van haare zonden, en om ondersteuning. Dikwijls verklaarde zij, dat zij, alleen uit genade, om den wil van Jesus moest en begeerde zalig te worden, evenwel bleef zij met dit alles zeer gesteld, om toch, zoo veel in haar was, aan haare roeping te beantwoorden, daar bij had zij de meeste rust en vrede voor haar gemoed; daarom bepaalde zij zig veel aan haar huis, zij scheen noch tijd, noch vrijheid te hebben, om dikwijls uittegaan.

In de laatste jaaren van haar leeven had zij wederom meer tijd tot leezen, waarvan zij ook, van tijd tot tijd, gebruik maakte, blijvende zig echter voornaamlijk bepalen bij den Bijbel, of bij eenig ander leerzaam en stigtend boek, daar ook eenige nuttige tijdschriften haare aandacht somtijds bezig hielden. Te vooren haare kinderen in de genoemde dingen onderweezen hebbende, en daar nog mede aanhoudende, leide zij het 'er ook op toe, haare kleinkinderen, naar huane vatbaarheid, hierin te onderrigten.

Zeer sterk was zij voor een werkzaam en nuttig leeven. Ledig te zijn was haar een last, en, in haare huisgenooten konde zij zulks niet wel dulden. Goed en tijd verkwisten beschouwde zij als hoogst misdaadig. Zij sprak zeer veel van de nood-

noodzaaklijkheid en nuttigheid van een Godsdienstig leeven. De Godzaligheid (dit was veelmalen haar zeggen) is tot alle dingen nut.

Zij was zeer gezet om de openbaare Godsdienstige zaamenkomsten bijtewoonen; dan, wel verre van daarin alleen haaren Godsdienst te doen bestaan, konden nodiger verpligtingen haar uit dezelfde te rug houden; want niets ergerde haar meerder, dan vertoon te praaken omtrent den Godsdienst met woorden of gebaarden, terwijl het hart 'er geen of weinig deel in had. Dikwijls zeide zij: „veele menschen weeten niet, „wat Godsdienst zij; veelen stellen denzelven „in dingen, waarin hij niet bestaan kan, „zaamheid is beter dan offerhanden, en opmerken, dan het vette der Rammen.”

Menigmaal zeide zij tot haare kinderen: „Kinderen! betracht toch uwen pligt, hier bij zult „gij de meeste vrede en rust vinden: 'er is weinig te praaten, maar zeer veel te doen.” In haaren Huisgodsdienst was zij zeer geheim; zij zonderde haar dikwerf af in een stil vertrek, en sloot de deuren agter zig toe, en slegts bij geval, heeft men kunnen be merken, wat zij daar verrigtte. Met de liefde tot de weereld, met de mode had zij zeer weinig op. Zij gedroeg zig in haare kleeding en huisfieraaden liefst zoo, dat zij niemand's bijzondere opmerking tot zig trok; zij

vermijdde dus alle uitersten. — Zij was niet omhangen met het gewoone sieraad der vrouwen; „'t is noch mijn staat, noch mijn smaak, mij hier mede optepronken,” zoo dagt en zoo sprak zij. De woorden van *Petrus* waren haar een gulden les, wanneer hij zegt: *Desgelijks gij vrouwen, zijt uwen eigen mannen onderdaanig: opdat ook, zoo eenige den woerde ongehoorzaam zijn, zij, door den wandel der vrouwen, zonder woord, mogen gewonnen worden: als zij zullen ingezien hebben uwen kuischen wandel, in vreeze.* — Welker versierzel zij, niet 't gene uiterlijk is, bestaande in het vlegten des hairs, en omhangen van goud of van klederen aantrekken: maar de verborgen mensch des harten, in het onverderflijk versierzel van eenen zagtmoedigen en stillen geest, die kostlijk is voor God (g). En Evenwel veroordeelde zij geene andere vrouwen, die meerder met de pragt op hadden, „telk, zeide zij, moet dit weeten: maar ik heb 'er geene vrijheid toe; ik heb 'er geen smaak lii.” Hoe zij in een tijd Gezelschappen, waar zij geen verstandig of Godsdienstig gesprek konde verwagten, waren niet van haare smaak; en daar zij niet gereed was, om inoogtsprekken voortegaan, daar was zij, zoo

(g) Petri III: 1-4

'er geene nuttige gesprekken plaats hadden, doorgaans zeer stil.

Zij was zig zelve zeer gelijk; overal was zij dezelfde vrouw; zelfs bezat zij, in gewigtige en aandoenlijke gevallen, eene tegenwoordigheid van geest, die geschikt was, om wat uittevoeren; waar van in onze plaats nog de bewijzen zijn, die, schoon ik dezelve niet noemen zal, nog, mer dankbaarheid, erkend worden.

Zij oefende zig sterk in de zelfverlochening; nooit stond zij 'er sterk op, om haaren zin te hebben; integendeel gedroeg zij zig zeer stil en bedaard bij de teleurstellingen van, voor haar, aangename verwagtingen. Zij was geleerd zig in stilheid te onderwerpen, en zig, zoo veel zij daartoe bij zig zelve vrijheid vond, naar de omstandigheden van den tijd, te gedraagen.

Zij had veel lust, om den armen wel te doen; zij deed dit overeenkomstig haaren staat; maar zoodanige, die het, enkel uit luiheid, op den bezak lieten aankomen, konden geen deel van haare liefdaadigheid verkrijgen.

Zij had zeer geringe gedagten van zig zelve, dikwerf klaagde zij over haare te kortkomingen, en over het weinige nut, dat zij in de wereld deed. „Andere menschen kunnen zoo veel af, en ik zoo weinig;” dit was dikwijls haar zeggen.

Menigmaalen treurde zij onder 't gevoel van

B. 4

chuld, en de weinige vordering, die zij maakte in Heiligmaking.

Zij was voorbeeldig lijdzaam in haaren zwakken en dikwijls zieklijken staat; 't meeste, waar over zij klaagde, was, dat zij, ziek zijnde, niet iets weezenlijks en nuttigs in haar huis, voor haaren Echtgenoot, kinderen of kleinkinderen verrigten konde, en dat zij zelf zig dan in het leezen niet verlustigen konde. Dan, met dit alles, was zij dankbaar, dat het niet slijmer met haar was.

Zij was ook zeer dankbaar aan God, wegens de schikking zijner Voorzienigheid, dat zij, het stadsgewoel ontweeken, in zulk eenen aangenaamen stillen oort, en, voor haar, geschikte wooning, haare rust mogt hebben bij haaren Echtgenoot, kroost en goede vrienden, die haar lief hadden. Zij erkende geduurig de vriendschap en liefde, die zij hier genoot; en ik zeg hier mede, openlijk, dank aan alle haare vrienden en vriendinnen voor de liefde en hoogagting aan haar bewezen.

Wel nu, mijne Hoorders! wat dunkt u van zulk een Character? Is deze kleine schets geen genoegzaam bewijs, dat zij onder den rang der verstandige Christinnen geteld moge worden, wier uitzigten verhevener zijn, dan de genieting van aardfche dingen? Immers ja. Was zij niet waardig, dat zij van mij, haare kinderen, en allen die haar kenden, hooggeschat en bemind wierd? Mijne kinderen en ik, wij weten, wij gevoelen het, wat wij aan haar verliezen. Ik

Ik verlies in haar eene getrouwe wederhelft en dierbaare Huisvrouw; mijne Kinderen eene verstandige, bekwaame en braave Moeder; wij allen verliezen in haar eene liefhebbende vriendin. Wat zal ons nu, in dat verlies, bij de bedaaring der weenende natuur, vertroosten? Dit, mijne vrienden! dat zij in het geloof aan haaren Heiland, de vaste steun haarer hoop gevestigd hebbende, op de zaligheid, ons, door zijn bloed verworven, gestorven is. En hiervan worden wij niet alleen door haar leeven en zoo veele voorige ziekten, welke zij was doorgeworsteld, maar ook vooral door haare laatste ziekte, onder welke zij bezweken is, verzekerd; en hieromtrent wilde ik nog iets zeggen.

Was op den achttienden Maart, dat zij zig niet wel bevond; zij klaagde over de ongemeene koude, en het bleek spoedig, dat zij de koorts had, dezelve nam toe en zij moest te bedde dien dag, avond, en den daarop volgenden nacht was zij vrij ziek; den volgenden dag was de koorts genoegzaam afgeloopen, en zij bevond zig zoo wel, dat zij, voor den middag, opstond, en met haar huisgezin, op den middag, eenige spijs gebruikte; terwijl zij in den namiddag haare oudste kleindogter eenig onderwijs gaf in de Joodsche Geschiedenis, naar aanleiding van BASNAGE.

Wij verheugden ons over haare beterschap, en vleiden ons met haar verder herstel. — Dikwerf

roch was zij ziek, ja voor de poort des doods geweest, maar altijd terug geroepen; zij zelve zeide thans: „ ik denk, dat het met mijne ziekte „ te nog wel schikken zal.” — Maar hoe kort duurde onze vreugd en vleijende gedagten met haare herstelling! Op den volgenden dag verhefte zig de koorts, en, daar zij de laatste jaaren eene zwakke borst gehad had, ontdekte zig daarvan, op nieuw, de gevaarlijke teekens. Zij wierd zeer benauwd in de borst; de koorts bleef aanhouden, zonder merklijke tuschenpoozingen; de ademhaaling ging zeer bezwaarlijk, in 't kort, de ziekte nam van dag tot dag toe, en men vreesde, dat dezelve een einde van haar leeven zoude maaken, zoo als ook de uitkomst geleerd heeft.

Van den aanvang, tot aan het einde van haare ziekte, was zij regenwoordig van geest. Zij sliep zeer weinig. Met de dingen dezer wereld bemoeide zij zig bijna niet, alleenlijk gaf zij dagelijks eenige bevelen ten aanzien van 't huislijk bestuur.

Zij lag met eenen stillen en gelaaten geest neder, en met eene gewillige onderwerping aan den Godlijken wil; zij aanbad God ootmoedig, en Hij deed haar ondervinden, dat Hij nabij is, den genen, die Hem aanroepen in Geest en Waarheid.

Wij bemerkten, dat het haar leed was, dat zij, voor deze reis, weder geen gebruik zoude kunnen

nen

nen maaken, van de plegtige viering des Heiligen Avondmaals, onder ons zoo kort aanstaande, daar zij de voorige reis, ook door ziekte belet wierd 'er gebruik van te maaken; en, daar zij 'er sterk op gesteld was, om, op de plegtigste wijze, gedagtenis te vieren van den dood van haaren Heiland, had zij bij 't vooruitgezig van 't gemis hiervan daarmede nu veel te doen.

Voorts was zij de twee laatste dagen van haare ziekte stil, alleenlijk antwoordde zij, doch zoo kort mogelijk, op 't gene haar gevraagd wierd. Het spreken viel haar in deze dagen, doorgaande, zeer zwaar; alleen in ruimer vlaagen sprak zij het een en ander: maar zij was geduurig in stilheid biddende, 't welk uit haare eigen woorden bleek, wanneer zij zeide: „ wat heb ik veel „ gebeden, en ik doe het nog.”

Mijne jongste Dogter, bij haar staande, en die, bij 't zien van Moeders lijden, en vervuld met vrees, dat deze ziekte een einde van haar leeven maaken zoude, bitter weende, wierd van haar dus aangesproken: „ Kind! gij moet zoo niet „ weenen, dat mag ik niet gaarne zien; gij moet „ ook niet weenen, wanneer Moeder dood is; „ want dan is zij gelukkig!” Zoo stellig konde zij spreken, om dat zij geloofde, dat haare zonden vergeeven waren.

Nadien ik haar geduurig bediende, sprak ik nu en dan ook met haar, over haaren zieken en be-

naauw-

naauwden toestand: met het diepste medelijden en met de grootste aandoening zeide ik tot haar: „mijne lieve Moeder! wat is uw lijden zwaar, „wat hebt gij eene lijdzaamheid noodig, om u, „in stilheid, aan den wil van God te onderwerpen.” „Ja, zeide zij, dat is ook zoo vader, maar daar bid ik om, en reeds jaaren heb „ik geleerd mij aan den Godlijken wil te onderwerpen, en daarbij heb ik mij altijd zeer wel „bevonden; in de onderwerping is toch rust.” Hierop vroeg zij mij, of ik haar een versje of drie wilde voorlezen uit den XCIVten Psalm in rijm, aan de Pauze, hetwelk ik deed, luidende die aldus: (h)

Vs. 6. Neen, dwaas! de Heer weet uw gedachten,
Dat z' ijdel zijn bestuur verachten.

Welzalig is de man, ó Heer!

Die door uw tucht en hemelleer

Het nut der onderdrukking weet,

En voordeel trekt, zelfs uit het leed.

Vs. 7. Zóo leert hij zich geduldig draagen,
Zoo ziet hij 't eind der kwaade dagen;

Zoo wordt de roede zelfs gekust,

En d' onderwerping geeft hem rust;

Tot dat de kuil gegraven wordt,

Waarin de Zondaar nederfort.

Vs. 8.

(h) Zoo als zij bij de Gereformeerden en bij zommige Doopsgezinden gezongen worden.

Vs. 8. De Heer zal, in dit moeilijk leven,
Zijn volk en erfdeel nooit begeeven:
Het oordeel keert, vol majesteit,
Haast weder tot gerechtigheid:
Al wie oprecht is van gemoed,
Die merkt het op, en keurt het goed.

Zoo als ik deze versjes voor haar gelezen had, betuigde zij, in en door dezelve veelmaalen nughad te hebben. — Kort hierna had zij eene vlaag van benaauwdheid, waarin zij uitriep: „wat „ben ik benaauwd, wat ben ik ziek.” En zij bad, met eene verstaanbaare stem: „Heer! be- „zoek mij niet boven vermogen.”

Nadat zij wat bedaard was, en ik weder met haar spreken dorst en konde, zeide ik tot haar: „mijne lieve Moeder, wat hebt gij 't benaauwd.” „Dat is ook zoo,” was haar antwoord, en zij voegde 'er bij: „het zal wel ruimen, vader! als „ik maar in de open lucht ben.” En onmiddelijk hierna zeide zij het versje uit JAN LUIKEN op, getijld: *zugt naar open lucht*, 't welk dus luidt:

O Tent van vleesch en bloed!

Die wij dus lang bezaten,

Als vreemd voor ons gemoed;

Zoo wij u eens verlaaten,

Hoe lustig zal dat ruimen!

Zoo breekt een Leeuwrik uit

En drijft op zijne pluimen,

Daar hem geen tralie sluit.

O Koninglijke hoop!

Hoe balzemt gij het leven!

Of weelde honig droop,

Men zoud' 'er niet voor geeven.

Ach kon men 't haar verbeelden!

En dat het wierd geloofd,

Die zig in aardfche weelden

Verdiepen over 't hoofd.

O Ruimte zonder end!

Elk blikje komt gij nader;

Gij zijt ons regt El'ment,

Ons vaderland en vader:

Ach dat wij ons gedulden

In 't slot van vleesch en bloed!

Tot God ons end vervulde,

En 't deurtje open doet.

„ Zoo zal 't met mij ook zijn, zeide zij, wanneer ik deze tent van vleesch en bloed ontvloogen ben. ”

Vervolgens zeide ik tot haar: „ wat wordt dit zwakke ligchaam gefchokt. ” „ Dat doet het, antwoordde zij, „ maar wat zal dat ruimen, wanneer ik verlost ben van alle de benaauwdheden van dit zwak en zondig ligchaam. ”

De laatste morgen, zijnde Vrijdags, bemerkten wij, dat haare kragten merklijk verminderden; om tien uren gaf zij te kennen, wat te willen slaapen;

pen; zij lag ook eenigen tijd zeer stil, dan, men ontdekte dat zij niet fliep, en kort daarna gaf zij teekens van hooggaande benaauwdheid; deze een weinig bedaard zijnde, riep zij haar Dienstmeisje, en verzogt, dat zij bij haar kwam; het meisje gekomen zijnde, zeide zij, onder anderen, tot haar: „ Kind! leer toch leezen, want als gij niet leezen kunt, dan kunt gij den Bijbel nooit verstaan. Laat u toch van mijne Dochter en oudste Kleindochter onderwijzen, want ik zal het waarschijnlijk niet meer kunnen doen. ”

Een weinig tijds daarna hoorde ik haar zeggen: *onze ligte verdrukking, die zeer haast voorbij gaat, werkt in ons een uitneemend eeuwig gewigt van heerlijkheid: — het lijdén dezés tegenwoordigen tijds is niet te waardeeren, bij de heerlijkheid, die aan ons zal geöpenbaard worden.*

Over onze wederkeerige liefde met haar sprekende, zeide zij tot mij: „ onze liefde blijft eeuwig; — in de eeuwigheid zullen wij elkanderen kennen. ”

Daarna zeide zij: „ Jesus staat met open armen, om mij te verwelkomen: *ik weet, dat, wanneer mijn aardfche huis dezés tabernakels verbroken wordt, ik een gebouw van God zal hebben, een huis niet met handen gemaakt, maar eeuwig in de Hemelen.* ”

Intusfchen namen haare kragten af, haare spraak en polsflag wierden flauw, — zij begon zeer stil

te leggen en schein minder benaauwd. Mijne oudste en jongste Dochter, benevens mijne oudste Kleindochter met mij voor haare bedsponde staande, zagen wij duidelĳk, dat zij spoedig de groote reis zoude aanneemen. Ik vroeg haar: „kent gij ons nog?” „Ja”, was haar antwoord. Ik zeide vervolgens tot haar: „mijne lieve Moeder! ik bedank u voor al de liefde en dienst, „aan mij beweezen.”. Ik ook, — dit waren haare laatste woorden — de dood greep haar bij de hand, — wij kuschten haare reeds bestorven mond, en onmiddellĳk daarna gaf zij, zagtes, den geest. Treurige aandoeningen zag men op ons gelaat, zilte traanen rolden langs onze wangen. — Toen mogt ik zeggen: *daar ligt nu werkloos de lust mijner oogen, de hulp, die tegen over mij was.*

Wat dunkt u nu, Aandachtigen! van het getuigenis van zulk een aſterven!

Dit alles waren geene uitdrukkingen van bloote bespiegeling, maar van gevoel, van waarheid en van gezond verstand, van de oprechte wenschen en ernstige keus van haar hart; 't was niet, om vertooning te maaken, o neen! 't was zuiver gevoel van de liefde van God, anders had zij, aan de poort des doods, haaren overgang zoo gerust niet kunnen aanvaarden.

Dan, laat ons nu, *eindelijk*, en uit den text, en uit het voorbeeld van de overledene, iets, ter toepassingse voordraagen.

Mo-

Mogelijk zullen 'er onder mijne Hoorers zijn, die oordeelen, dat ik te veel ophêfs gemaakt heb van het leeven en sterven van mijne Waardste, vooral, daar zij zelve zoo dikwijls in ootmoed betuigen moest, dat zij in zoo veele dingen te kort kwam, dat zij aan zoo veele misſlagen en overtredingen schuldig was.

Dan ik betuig in waarheid, dat ik haar niet verheven heb boven haaren staat; allen, die haar, van nabij, gekend hebben, zullen hunne toestemming moeten geeven aan het gene ik van haar gezegd heb. En waarlijk, heb ik meerder van haar gezegd, dan een van haare vrienden, die haar jaaren lang gekend heeft, en die, wegens haar overlijden, onder anderen, dit volgende aan mij schreef:

„Wij gevoelen, met deelneeming, eenigzins, wat U Ed. en U Ed. waarde Kinderen verliezen, gelijk allen, die in onderscheide betrekking, met de nu zalig afgestorvene bekend mogten zijn. Zulk eene getrouwe wederhelft, zulk eene zorgdraagende, verstandige huismoeder, — zulk eene liefhebbende vriendin, — zulk een stil, bedaard, oprecht, godvruchtig karakter, — hoe veel wordt daaraan niet verlooren!”

Wel nu, Aandachtigen! wat dunkt U. van zulk

C

een

een Getuigschrift van eenen haarer vrienden! Heb ik dan te veel van haar gezegd? — Ik, die zulk eene reeks van jaaren, in de naauwste betrekking met haar omgegaan heb — ik, die haar door en door kende? — Ik heb 'er niet te veel van gezegd; ik zoude van haar, indien zulks oorbaar ware, nog meerder kunnen zeggen. Ik heb zoo veel van haar moeten zeggen, omdat ik haar lief had, omdat ik haar de grootste agting toedroeg; ik heb het gedaan, omdat ik wilde dat haar character meer openbaar wierd, en in hoop, dat het getuigenis van haar, voor veelen nuttig moge zijn. Echter was mijn oogmerk geenszins, om haar, boven zoo vele Godvrugtigen, zoo hier als elders, te verheffen, en dus andere braave menschen te verkleinen in hunnen roem, o neen! zij was, in haar oog, een van de kleine, van de minste van Jesus kudde.

Leeren wij ondertuschen, en uit den text, en uit het voorbeeld der Overledene, het welk zij, in leeven en sterven, gegeven heeft, onze eigen zwakke lichaamen, die uit stof genomen zijn, met opmerking te beschouwen. Leeren wij hetzelfde kennen, en zullen wij dan niet veele teekenen vinden, die ons overtuigen, dat dezelve welhaast verbroken zullen worden? De toeneemende jaaren, een hooge ouderdom, kwaalen, inwendige ongemakken, uitwendige ziekten, pijnen, alles kondigt ons eene spoedige ontbinding

ding aan; en leert ons ook de ondervinding niet dagelijks, dat wij maar leemen hutten bewoonen, dat wij stof zijn, en haast tot stof zullen wederkeeren? En wat behoort dit in ons te wege te brengen? Dit, mijne Hoorders! *dat wij ons huus bereiden; want wij zullen sterven*, — dat is, wij moeten ons bereiden tot zoodanig eene gesteldheid van geest, dat de dood voor ons geen koning der verschrikking zij, en dat onze hoop gegrond zij op eene zalige ontbinding; welke grondslag van onze hoop op de zaligheid alleen zijn moet, het geloof in den Heere Jesus, die de zaligheid door zijn bloed verworven heeft; en tevens eene overhellende geneigdheid, om Hem welbehaaglijk te dienen. Dat men, van stonde aan, werkzaam worde, ter verkrijginge van dat geloof en die hoop, is te noodzaaklijker, om dat men niet weet, wanneer, waar, of op welk eene wijze men sterven zal. Hoe veelen sterven, wanneer zij 'er het minst om denken, door een toeval! Anderen, schoon de dood langzaam tot hen nadere, kunnen weinig aan denzelven, aan hunnen eigen toestand, aan de eeuwigheid denken, door eene bedwelming, over hunnen geest verspreid. Ondertuschen is het hier de tijd van voorbereiding, en daarom is het van de grootste noodzaaklijkheid, dit werk geen oogenblik uitstellen, want in het graf, alwaar wij heenen gaan, is noch verzinning, noch wetenschap.

nog te noodzaaklijker, om dat wij weten, dat het lot der menschen, na den dood, zeer onderscheiden zijn zal, voor sommigen zeer elendig, voor anderen zeer heerlijk. Dit onderscheid nu hangt alleenlijk daarvan af, of men de genade van God, aan ons verscheenen, wel of kwalijk gebruikt heeft.

Daarom vermaanen wij U. met de woorden van Jesus: *werkt dan, terwijl het dag is, eer de nacht komt, in welken niemand werken kan.* Daarom moeten wij met Paulus zeggen en bidden: *ach dat gij de genade van God toch niet te vergeefs ontvangen moogt hebben (h).*

Liet de tijd het ons toe, wij zouden u veel tot aanmoediging, om u tot de eeuwigheid te bereiden, kunnen zeggen. Alleenlijk, denkt aan het onderscheid, 't welk 'er, in dit leven plaats heeft, tuschen een mensch, die God niet dient, en die Hem al dient.

Hoe zwaar vallen, ten aanzien van de eerstgenoemden, hen de tegenspoeden van dit leven! Hoe ongemaklijk, hoe lastig is het voor hun, ziek en zwak te zijn! Zij kunnen zig, onder dien last, niet opbeuren of vertroosten. Hoe akelig is hun het denkbeeld van den dood! Hoe akelig is hun sterfbed wanneer zij geene vrede met God hebben! Hoe akelig zijn de gedagten,

(h) II Cor. VI. 1.

bij een beschuldigend geweeten, nopens de eeuwigheid! Rampzalig voornitzigt! Maar hoe is het met hun, die den Heer vreezen? Zij genieten troost en ondersteuning! Zij kunnen zig, onder alle de lasten, die hun worden opgelegd, in stilheid, aan Gods wil onderwerpen; zij gelooven en weeten, dat God goed is, dat Hij hun niets laat overkomen, dan ten hunnen nutte. Wanneer zij derhalven zwak zijn, zijn zij dikwijls sterk; zij leeven in vrede, onder de genieting van Gods zegeningen, naar den geest; en wagten met lijdzaamheid na hunne verlossing. Ziet dit in Paulus, in zoo veele andere geloovigen, ziet dit in mijne Waardste. En hoe groot zal het onderscheid in de eeuwigheid zijn tuschen hem die den Heer dient, en dien die Hem niet dient! Hoort, ten dezen opzigte, de uitspraak van Jesus: *dezen zullen gaan in de eeuwige pijn: maar de rechvaardigen in dat eeuwig leeven (i).*

Zoekt dan den Heer, terwijl Hij te vinden is, roept Hem aan, terwijl Hij nabij is. De Godlooze verlaate zijnen weg, en de ongerechte man zijne gedagten, en bekeere zig tot den Heer, zoo zal Hij zijner ontfermen, en tot onzen God, want Hij vergeeft menigvuldiglijk (k)!

En Gij, die den Heer vrees, vernie ut dikwijls

(i) Matth. XXV. 46.

(k) Jes. LX. 6. en 7.

wijls uwe keus, vooral bij plechtige gelegenheden; ook bij 't zien en hooren van 't afderven uwer geliefde vrienden, die u vooruit zijn, om bezit te neemen van de beloofde erfenis, die in de Hemelen voor u bewaard wordt.

Zoekt meer en meer te beantwoorden aan 't licht, dat in u is, in onderscheiden betrekkingen en standen, onder afbedding van de Goddelijke Genade; dit doende, zult gij u voorbereiden tot eene volzalgige ontbinding. — Dan zult gij de tegenspoeden van dit leeven, den last der zwakheden, ziekten en andere lichaamlijke ongemakken, die u overkomen, zelfs op uw doodbed, met stilheid en geduldige onderwerping aan den wil van God, kunnen draagen. Dan zult gij ondervinden, dat deze ligte verdrukking, die zeer haast voorbij gaat, niet te vergelijken is bij de heerlijkheid, die aan u zal geopenbaard worden, ja niet te vergelijken is bij de inmengezelen van goedertierenheden, welke gij hier, naar den geest, geniet.

Dan, schoon gij niet verzekerd zijt, dat gij, in uwe laatste levensdagen, in de uren der laatste toebereidzelen van ziekte tot den dood, alles, wat uw gelukstaat na dit leeven aanbelangt, door het oog des geloofs zult zien, en daarvan, door zulke sterke uitdrukkingen, als de Overledene, van welke wij gedagtenis vieren, deed, ter vertroosting van uwe vrienden, gerui-

gen

gen kunt, zoo zij dit echter geene reden, waarom gij aan uwen staat zoudt mistrouwen, en dat anderen aan uwe gelukkige ontbinding zouden twijfelen; o neen! zulke betuigingen, als mijne Waardste deed, zijn onder de Christenen niet zeer gemeen. Men mag, men kan den waaren staat der ziel, naar het al of niet doen van zulke betuigingen en klaarheid van den geest der stervenden, niet berekenen.

Veelen, over wier geest eene duisternis verspreid is, door de toevallige omstandigheden der ziekte, pijnen of wat van dien aart meer zij; of door het herdenken aan hunne te kortkomingen, struikelingen en overtredingen; of door hunne aardfche goederen, bloedverwanten en verdere vrienden, veelen, zeggen wij, missen hierdoor die klaarheid en 't onbeneveld gezigt, en de sterkte des Geloofs, nopens de toekomstige Stad, die fundamenten heeft, waarvan God de Bouwheer is, de plaats van hun eeuwig verblijf.

Dan, indien hun geloof oprecht zij, hunne begeerten zuiver zijn, schoon zij maar, in hoope op Gods eeuwige liefde in Christus, en door zijne verdiensten, begeeren integaan, zij zullen dan ook zalig zijn. In dien zin zeide ook Apostel *Paulus: wij zijn in hoope zalig (1)*. Wat kan hen dan bemoedigen tot deze groote reis?

Wat

(1) Rom. VIII. 24.

Wat kan hunne vrienden, bij hun sterven, dan vertroosten? Dit, mijne Hoorders! de vertegenwoordiging van de genomen, bij vernieuwing genomen keus, om den Heer te dienen, en de blijken daarvan te toonen in hunnen doorgaanden levenswandel.

Nu, de Heer heilige onzer aller harten tot de vrees van zijnen naam, tot zijnen dienst. Amen!

Nazang, Psalm LXXIII. 13.

... door de toevallige omstandigheden der ziekte, pijn en wat van dien aard meer zij; of door het heftigen aan dringende kortomingen, frakelingen en overmedingen; of door humane zandische goederen, bloedverwanten en verders vrienden, velen, misten hierdoor die klaarheid en 't onthoudende gezigt, en de sterkte des Geloofs, noemens de toekomstige Staat, die fundamenteel heeft, waarvan God de bouwheer is, de plaats van hun eeuwige verblijf.

Dan, indien hun geloof oprecht zij, hante de keeren zuiver zijn, schoon zij maar, in hoop op Gods eeuwige liefde in Christus, en door zijne verdiensten, begeerten integaren, zij zullen dan ook zalig zijn. In dien zin zeide ook Apostel Paulus: wij zijn in hoop zalig (1). Wat kan hen dan bemoechten tot deze groote reis?

RECHT GEMOEDEN
OP 'T ZIEN VAN MIJNE
BIJ DEN DOOD VAN
WAARDSTE
IN DE
MARIJN VAN DER
DODEN
OVERLEDEN DEN 21. VAN ENDEMAAND

Hier ligt een braave vrouw, zoo nuttig in haar icoeven, Gantsch spraakeloos ter neer; de dood heeft haar omgeeven.

Haar tong, die ons gestaag de nutte lesfen gaf,
Die mond die lieflijk sprak, daalt straks in 't stille graf,
Van wezige rouw met tanc weidestaken.

~~_____~~
Sij noemt het menschlijk hart, hoe logen dat berouwen

Sij waakt gevoelzaam, noot in den mensch gepant;
Sij jaert de liefde, die in 't hart van 't volken van 't gemis
Trom den, mijn Gadel, want bij 't volken van 't gemis

Hier ligt een vrouw, die in haar icoeven
Wel sterven heeft geleerd,
Haar vrijse ziel is nu verheeven

Bij God, daar zij verkeert.
U vrank minde, kint voor uwen weidand waken;
Sij deelt in uwe vrees, en zij deelt in uwe hart
Van 't waken van haar kloot, waarin zij zig vermaakt

AAN MIJNE

ECHTGENOOTE,

BY DEN DOOD VAN

MARIA VALTER,

geb. HOUTTUYN,

OVERLEDEN DEN 24. VAN LENTEMAAND

DES JAARS 1797.

MARIA VALTER, GEB. HOUTTUYN,

OVERLEDEN DEN 24. VAN LENTEMAAND
DES JAARS 1797.

Regmatig, dierbre, Gade! stort gij bij 't koude lijk
Van haar, die U, vol zorgs, heeft onder 't hart gedraagen,
Een heeten traanenvloed; de menschheid ziet dit blijk
Van uwe bitter rouw met innig welbehaagen.

Zij noemt uw weenen geen bewijs van zwak verstand,
Zij kent het menschlijk hart, hoe togten dat beroeren,
Zij vraakt gevoelloosheid, nooit in den mensch geplant;
Zij laat 't g' weenend bij 't lijdend harte voeren.

Treur dan, mijn Gade! treur bij 't voelen van 't gemis!
Ontlast 't verkropte hart dan vrij door billijk weenen,
't Verlicht verstand alleen bepaale uw droevenis,
't Verstand door d'ed'len glaas van Jezus leer omscheenen.

Gij derft een Moeder, wier zoo teerbeminnend hart
U vuurig minde, staag voor uwen welstand waakte:
Zij deelde in uwe vreugd — zij deelde in uwe smart —
't Was 't welzijn van haar kroost, waarin zij zig vermaakte.

Haar

Haar liefd'rijk-onderwijs leidde. U op 's levenspoors
Bij haare lessen hebt ge U altijd wel bevonden; boom
Nog denkt Gij aan elk uur waarin gij gaaft gehoor
Aan haaren wijzen raad — nog zegent gij die stonden,
Hoe trouw stond zij U bij in 't bange baarensuur! (*)
En, toen de Aartsgoedheid ons met eene telg verblijdde,
Hoe sloeg haar toen het hart, met hoe veel edel vuur
Zaagt gij toen, dat ze aan U haar ted're zorgen wijdde!
Neen, nooit vergeeten wij die liefde aan ons beroond;
Oms wigkje zullen wij haar trouwe zorgen melden;
Noch gij, noch ik, maar Hij, bij wien haar ziel thans woont,
Kan haar die reine min, naar vollen eisch vergelden.
Thans is zij weg van de aard'; — gij kunt niet als voorheen
In haaren wijzen raad een veil'gen toevlugt vinden;
Nooit hoort ge aandagtig weér haar wel doordagte reên;
Nooit zal haar hulp uw hart nog vaster aan haar binden.
Treur dan om uw gemis — maar treur niet hoopeloos!
Nee! als Christen kan geen wanhoop U bestormen;
Bekend met Jezus leer, kunt gij in ramp altoos,
't Verstroostend denkbeeld van haar eind'lijke uitkomst vormen.

De (*) De dierbaare overledene, op ons verzoek, eenigen tijd voor de verlossing mijner Echtgenooten, bij ons, te *Purmerend*, zijnde komen logeerch, hadden wij gelegenheid, om van haar uitmuntend character nader overtuigd te worden. Mijne Huisvrouw onderzond toen haare hulpvaardigheid, en de goede gevolgen van haaren, op ondervinding steunenden, raad. — Met genoegen verbleef zij bij ons den tijd van tien weeken, vermaaklijk verleeeten wij de winteravonden, met het leezen van het een of ander nuttig boek, inzonderheid vondt zij veel behagen in de Leerredenen van wijlen den Hoogleeraar A. MULSHOFF. Hoe genoeglijk zij ook betuigde het bij ons te hebben, verlangde zij echter naa haare stille wooning, in haaren huislijken kring, wedertekeeren. Met blijdschap vertrok zij van hier. — Maar helaas! hoe weinig dagten wij, dat het afscheid, hetwelk wij van haar namen, het laatste zoude zijn; dat wij haar niet dan in de doobkist, op aarde weder zouden zien; opbeurend echter was het inzonderheit voor mijne Echtgenooten, dat zij, op 't laatst, nog zoo veel vobdrdeels uit Moeders bijzijn had moogen trekken.

De beste Godsdienst geeft uw hart verzekering,
Dat Moeder, van den last van 't menschelijke leeven
Onslagen, zig bevindt in eenen ruimer' kring,
Waar reeds haar reine ziel is met geluk omgeeven.
O ja, mijn dierbre Gaë! de blijde onsterfelijkheid
(Dit troost ons in den druk) mogt zij voorzeker erven,
Zij was op aarde reeds genoegzaam voorbereid,
Om in de gunst van God, haar Opperheer, te sterven,
Haar Godsdienst, vrij van waan of dweepziek onverstand;
Haar stille deugd, vervreemd van 's veinsaards snoode laagen;
Haar volging van den wil van 's Heeren liefde-hand;
Haar menschenmin; haar zorg voor veelen hier gedraagen;
Dit alles maakte haar voor de eeuwigheid geschikt. —
Wat wonder dan, dat zij nooit beefde voor 't verscheiden!
Wat wonder, dat zij nooit voor 't sterfuur heeft geschrikt!
Daar juist dit uur voor haar het stond was van verblijden.
Wat wonder is het dan, dat haare vrije geest,
Naar 't ruim der dunne lucht, gelijk een leeuwrik haaktel
Zij, lang genoeg in 't groove en zwakke vleesch geweest,
Zag naar genieting, die haar ed'ler werkzaam maakte.
Zoo toegerust was dan de dood voor haar geen dood,
Zijn prikkel kon haar toch, dit wist zij, nimmer doofen;
En daar haar vast geloof haar blijde hoop vergroot',
Kon zij, vertrouwend, haar gebed ten Hemel heffen.
Haar aardfche huis was broos, zij wist, dat, wen dees tent
Verbroken wierd, zij een gebouw bij God zou vinden,
Alwaar zij, vrij van druk, van kommer en elend',
Verkeeren zou met haar vooruit gesnelde vrienden.
Thans zijn haar wenschen reeds aanvankelijk vervuld;
Zij heeft de reis gedaan, zij mogt reeds veilig landen;
Haar ziel, in Goëls bloed gewasfchen van de schuld,
Is veilig weêrgekeerd in 's Vaders liefde-handen.
Mischien herkent zij reeds in eenen blijden stoet
Van Seraphijnen, die haar vrolijk welkom heeten,
Haar eigen dierbaar kroost, als Eng'len opgevoed,
Of wiens gemis haar 't hart op aarde had gerceten,

Thans

Thans wagt zij vol gedulds haar waarden Echtgenoot,
En 't nagelaaten kroost, — zij wagt ons ook, mijn waardet
Zij wagt de spruitjes daar uit haarer telgen schoot;
Zij wagt haar vrienden daar die ze agter liet op aarde.
Kom laat ons dan mijn Gaë, bewust van Moeders lot,
Gelijk een Christen voegt, nu onze traanen droogen!
Haar ziel deelt in geluk bij haar' en onzen God;
Draa is ons leeven ook, gelijk een damp, vervloogen!
Wij nad'ren ook den dood en de eind'looze eeuwigheid.
Dat Moeders stille deugd ons vaak ten voorbeeld strekkel
Dat haare Godsvrugt ons op 's levenspaden leid'
Dat haar hulpvaardigheid ons ook tot liefde wekkel
Dan treffen wij haar eens volvrolijk weder aan,
Gelijk een Engel Gods, om nimmer weêr te scheiden;
Mischien staat zij gereed, om, wen wij heenen gaan,
Ons in het ruim verblijf der Geesten in te leiden.
En eens, dit weeten wij, mijn teerbemide Gaë!
Zoo wij, naar Jesus leer op 't pad der Godsvrucht streeven,
Eens smaaken wij met haar, het heil, dat, uit genaë,
Aan waare vroomen in den Hemel wordt gegeven.
Dit zij dan onze hoop, dit staake ons droef geklag. —
Denk steeds aan Moeders lot met wel bedaarde zinnen;
Haar sterfbed leere ons staag te denken aan dien dag,
Waarop de dood, in schijn, het leeven zal verwinnen.
Dat elk van ons, in 't hart, haar eenen eerzuil stig',
Die 't woeden van den tijd, als 't Marmer, nooit zal sloopen,
Ons poogen, waardste! zij steeds naar het doel gerigt,
Waar op elk Christen, door zijn vast geloof, kan hoopen.

GRAF-

G R A F S C H R I F T.

Hier ligt een braave vrouw, die in haar werkzaam leeven,
Elk, die haar inborst kende, een voorbeeld heeft gegeven
Van zuiv're Godsdienst en van ongeveinsde deugd.

Haar ziel, van 't zwakke vleesch ten eenemaal ontslaagen,
Heeft reeds de voormaak van het heil, dat dan zal daagen,

Wanneer zij wordt geleid in volle Hemelvreugd.

Ontzag hier de ijs'ren hand des onverwinb'ren Doods,

Der kind'ren droef geweest en dat eens Echtgenoots,

Dan was MARIA, hoog gefchat bij alle braaven,

Niet onder deze zerk in 't zwijgend stof begraven.

K. H O N I G, Is. 2.

3. M.

17 97.

31. D.

